

REMISSVAR

2018-09-12
Dnr 3.9:0485/18

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Betänkandet (Ds 2018:19) Resning vid nya uppgifter om den tilltalades ålder

(dnr Ju2018/03126/DOM)

Inledning

Barnombudsmannen har beretts möjlighet att ge kommentarer på Ds 2018:19 Resning vid nya uppgifter om den tilltalades ålder. Barnombudsmannen kommenterar förslaget utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och hur den har tolkats av FN:s kommitté för barnets rättigheter (FN:s barnrättskommitté) i dess allmänna kommentarer och rekommendationer till Sverige.

Huvudförslaget i promemorian är att resning till den tilltalades nackdel ska vara möjlig om det i efterhand kommer fram nya uppgifter om att den tilltalade sannolikt var äldre än vad domstolen funnit och därför sannolikt skulle ha dömts till en väsentligt strängare påföljd. Förslagen gäller därmed för personer som begått brott innan hen fyllt 21 år. I promemorian finns bland annat också förslag om resning till den tilltalades fördel om det i efterhand framkommer uppgifter om att hen var yngre vid gärningstillfället än domstolen utgått ifrån och det i så fall sannolikt hade dömts till en mildare påföljd.

Barnombudsmannen ställer sig till stor del bakom förslagen i promemorian. Barnombudsmannen har dock vissa synpunkter utifrån barnkonventionen och dess tolkning.

En generell synpunkt på utredningen i sin helhet är att analysen av barnkonventionens inverkan på förslagen inte är fullständig. Med tanke på att barnkonventionen ska bli lag den 1 januari 2020, anser Barnombudsmannen att det är av största vikt att alla lagförslag som läggs fram som på något sätt berör barn har en ordentlig barnrättslig analys och att förslagen som läggs fram åtminstone analyseras utifrån barnkonventionens fyra grundprinciper (artikel 2 om icke-diskriminering, artikel 3 om barnets bästa, artikel 6 om rätten till liv, överlevnad och utveckling samt artikel 12 om rätten att komma till tals och få sin åsikt beaktad). I promemorian finns ett avsnitt som behandlar frågan om utvidgning av resningsbestämmelsen är förenlig med Europakonventionen och barnkonventionen. I denna analys tas endast artikel 37 c upp. På ett par andra ställen i utredningen nämns barnkonventionen, i synnerhet artikel 40 om hur ett barn som misstänks för, åtalas eller bedöms vara skyldig till ett brott ska behandlas

och artikel 12 om rätten att komma till tals. Analysen av barnkonventionen och hur förslagen stämmer överens med rättigheterna i konventionen är dock kortfattad och grund.

Barnombudsmannen vill betona vikten av att se rättigheterna i barnkonventionen som en helhet. Rättigheterna är odelbara och beroende av varandra. Det går sällan att bara analysera en rättighet, utan denna hänger ofta ihop med flera andra, inte minst de fyra grundprinciperna. Detta bör genomsyra förarbeten till kommande lagstiftning, så att rättstillämparen får ordentligt stöd i tolkningen i de ärenden som berör barn utifrån den föreslagna lagen.

Nedan följer Barnombudsmannens kommentarer på de enskilda förslagen. I de fall inga kommentarer finns, har Barnombudsmannens inga synpunkter.

Kapitel 6 En ny resningsgrund till nackdel för den tilltalade

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget om att resning till den tilltalades nackdel får beviljas om en domstol funnit att en person begått brottet innan hen fyllde 21 år och en omständighet läggs fram som sannolikt skulle ha lett till att personen bedömts vara äldre än vad domstolen funnit och därför sannolikt skulle ha dömts till en väsentligt strängare påföljd.

Barnombudsmannen vill särskilt understryka vikten av att denna grund för resning endast ska användas när nya uppgifter om ålder på gärningspersonen skulle ha lett till en *väsentligt* strängare påföljd, och att resning inte används när det handlar om endast marginell skillnad i påföljd.

Kapitel 8 En ny resningsgrund till fördel för den tilltalade

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget om att resning till den tilltalades fördel ska kunna beviljas om en omständighet läggs fram som sannolikt skulle ha lett till att personen bedömdes vara yngre än vad domstolen funnit och därför sannolikt skulle ha dömts till en mildare påföljd.

Barnombudsmannen vill här betona vikten av att det inte finns ett väsentlighetsrequisit, utan att även om en yngre ålder skulle leda till en marginellt mildare påföljd, så ska resning beviljas. Detta då det är av stor vikt att inte dömas till en för sträng påföljd. Detta är av särskild vikt för barn, då strängare eller mildare påföljd kan spela stor roll och få konsekvenser för barnets rättigheter, till exempel rätten till utveckling enligt artikel 6 i barnkonventionen.

Kapitel 13 Resningsärenden med unga lagöverträdare

Barnombudsmannen tillstyrker utredningens förslag om att en ansökan om resning som avser en tilltalad som inte har fyllt 21 år ska behandlas skyndsamt. Precis som utredningen tar upp är tiden viktig för unga lagöverträdare och det är av stor vikt att ärenden som rör barn och unga hanteras skyndsamt. Detta är också i linje med artikel 40 i barnkonventionen.

Barnombudsmannen delar inte utredningens bedömning att några andra särskilda bestämmelser för unga lagöverträdare i resningsärenden inte är nödvändiga.

Utredningen gör gällande att en offentlig försvarare, enligt nu gällande regler, *torde i regel* förordnas den unge i resningsförfarande till nackdel för den unge. Barnombudsmannen anser att om den tilltalade är under 18 år, ska hen alltid

förordnas en offentlig försvarare i resningsförfarande till nackdel för hen. Enligt artikel 40.2 b(ii) har ett barn som misstänks eller åtalas för att ha begått ett brott rätt att få ett juridiskt biträde. Detta torde även gälla vid resningsförfaranden. Barnombudsmannen anser därför att det ska införas en regel som tydliggör barnets rätt till försvarare i resningsärenden till hens nackdel.

Utredningen anser inte heller att det behövs någon särskild regel om underrättelse till vårdnadshavaren. Anledningen är att vårdnadshavaren redan blivit underrättad om att den unge misstänks för brott i och med förundersökning, och att syftet med underrättelsen därmed är uppfyllt.

Enligt såväl föräldrabalken som barnkonventionen (artikel 5 och 18) är det vårdnadshavaren som är huvudsakligen ansvarig för barnet fram till hen fyller 18 år. I detta ingår ett ansvar för barnets uppfostran och utveckling. Barnombudsmannen anser att vårdnadshavaren alltid ska underrättas om att ett resningsförfarande mot barnet har inletts, om det inte skulle strida mot barnets bästa. Detta skulle tydliggöra vårdnadshavarens ansvar för barnet upp till 18-årsdagen samt tydliggöra att en prövning av barnets bästa måste göras i varje enskilt fall. I en prövning av barnets bästa är en grundläggande del att ta in barnets åsikter och beakta dessa utifrån barnets ålder och mognad.

Barnombudsmannen anser att dagens skrivningar i lagen om unga lagöverträdare, om att vårdnadshavare ska underrättas om "inte särskilda skäl talar emot det", bör ändras till om "det inte strider mot barnets bästa".

Dessa ändringar skulle också tydliggöra att denna lag stämmer överens med barnkonventionen, när den träder i kraft som lag 1 januari 2020.

Kapitel 16 Konsekvenser av förslagen

Barnombudsmannen saknar i denna del en genomgripande barnkonsekvensanalys, som tydliggör kopplingar till hela barnkonventionen samt konsekvenser för de fall en tilltalad sannolikt anses vara äldre men fortfarande är under 18 år.

Barnombudsmannen finner det anmärkningsvärt att en utredning som berör barn, som denna gör, saknar en barnkonsekvensanalys och, som nämnts ovan, inte har en tydligare och mer genomgripande genomgång av barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Detta är särskilt anmärkningsvärt då barnkonventionen kommer att träda i kraft som lag den 1 januari 2020.

Ärendet har föredragits av juristerna Karin Sjömillå Fagerholm och Josefin Löfgren.

Anna Karin Hildingson Boqvist
Vikarierande barnombudsman